

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/1336-3

4. mai 2020

**Dokument 8:76 S (2019 - 2020) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Torgeir
Knag Fylkesnes, Solfrid Lerbekk, Freddy André Øvestegård,**

Jeg viser brev 5. mars 2020 fra Stortingets kommunal- og forvaltningskomité med oversendelse av Dokument 8:76 (2019–2020), og takker for muligheten til å gi min tilbakemelding på representantforslaget.

Forslaget handler om ulike etterlønnordninger til politikere og ulike sider ved de eksisterende ordningene. Forslaget synes delvis å bygge på et premiss om at det i dag ikke er ordninger som sikrer korrekte utbetalinger, kontroll med utbetalingene eller konsekvenser ved brudd på reglene for politikere. Jeg vil derfor innlede med å gi en kort redegjørelse for relevante deler av regelverket som gjelder for etterlønn til politikere. Deler av regelverket knyttet til godtgjøring, som kommuneloven og karanteneloven, er mitt ansvar, men spørsmålet berører også forhold som hører til Stortinget eller andre organer.

Ordninger for stortingsrepresentanter

Representantforslaget viser til politikere på alle nivåer, og inkluderer også stortingsrepresentanter. Stortingsrepresentantenes godtgjørelse, herunder bestemmelser om fratredelsesyttelser, etterlønn og kontroll, er regulert av stortingsgodtgjørelsesloven 20. desember 2016 nr. 106. Eventuelle endringer i denne loven fremmes av Stortinget ved presidentskapet, og ikke av Kongen i statsråd. Siden det er Stortinget selv som forvalter denne loven, går jeg ikke inn i vurderingen av om bestemmelsene er tilstrekkelige for å sikre korrekte utbetalinger og har gode nok kontrollmuligheter, eller om loven bør revideres. Jeg registrerer imidlertid at loven blant annet gir Stortinget adgang til å innhente opplysninger i § 17, og til å kreve ytelse tilbakebetalt etter § 20.

Ordninger for statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere

For regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere er det egne regler om fratredelsesyttelse som forutsetter vedtak i Stortinget. Det følger av reglement for politisk ledelse § 18 at retten til fratredelsesyttelse er avhengig av det til enhver tid gjeldende stortingsvedtak, se Håndbok for politisk ledelse punkt 16.2 og Innst. 90 S (2011–2012). Regler om fratredelsesyttelse ble sist endret ved stortingsvedtak av 8. desember 2011.

Regjeringsmedlemmer med minst tolv måneder tjenestetid, gis automatisk fratredelsesyttelse i én måned (basisperioden) fra dagen de fratrer, men de kan etter søknad motta fratredelsesyttelser for ytterligere to måneder (tilleggsperioden) dersom vedkommende ikke har annen inntekt. Dersom funksjonstiden for vedkommende regjeringsmedlem er mindre enn tolv måneder, avgjør Kongen om det skal tilstås fratredelsesyttelse og i tilfelle med hvilket beløp.

Statssekretærer og politiske rådgivere kan ved fratreden etter søknad tilstås hel eller delvis lønn inntil tre måneder, men dette krever avgjørelse av Kongen i hvert enkelt tilfelle og avhenger bl.a. av annen inntekt. I motsetning til statsråder er det ingen automatikk med fratredelsesyttelse for statssekretærer eller politiske rådgivere.

Dersom politikerne likevel mottar annen inntekt utover basisperioden på én måned, skal fratredelsesyttelsen forkortes i tilleggsperioden. Politikere som mottar fratredelsesyttelse for mer enn én måned plikter å innlevere egenerklæring om at vedkommende ikke har eller vil få inntekt i tilleggsperioden, og skal straks underrette Statsministerens kontor dersom det oppstår endringer i inntektsforholdene.

Regjeringsmedlem, statssekretær eller politisk rådgiver som er valgt stortingsrepresentant og som ved uttreden fra regjeringen møter på Stortinget, tilstås ikke fratredelsesyttelse, heller ikke i basisperioden.

Kongens myndighet til å tilstå fratredelsesyttelse til regjeringsmedlemmer, statssekretærer og politiske rådgivere er delegert til statsministeren, jf. kgl. res. 16. oktober 1996. Statsministerens kontor opplyser at veiledningen i Håndbok for politisk ledelse og skjemaene for å søke om fratredelsesyttelse burde vært klarere, særlig når det gjelder den første måneden etter fratredelse. Kontoret vil derfor klargjøre dette. Selv om det er Statsministerens kontor som forvalter ordningen, er det Stortinget selv som må vurdere regelverket og ev. foreslå endringer. Derfor vil jeg også her være tilbakeholden med å mene noe om bestemmelsene og behovet for endringer.

Karantenebestemmelsene

For statsråder, statssekretærer og politiske rådgiver har karantene-loven 19. juni 2015 nr. 70 bestemmelser som regulerer retten til godtgjørelse ved ilagt karantene, jf. karantene-loven § 8. Karantene kan ilegges i inntil seks måneder og innebærer et forbud mot å tiltre stilling, verv eller etablere næringsvirksomhet. Godtgjørelse etter § 8 er fastsatt til å utgjøre den

lønnen vedkommende hadde ved fratreden som politiker, med tillegg av feriepengene. Det skal gjøres fradrag for inntekt eller vederlag som mottas for annet arbeid, verv eller oppdrag i karantenetiden. Når det gjelder endringer i karanteneoven, viser jeg til at spørsmålet om å "stramme inn karanteneordningen" nylig har vært behandlet av Stortinget og ble nedstemt med stort flertall, se Dokument 8:77 S (2018–2019) og Innst. 393 S (2018–2019).

Ordninger for lokalpolitikere

Når det gjelder politikere i kommunene og fylkeskommunene, er godtgjøringsreglene nedfelt i kommuneloven 22. juni 2018 nr. 83 og lokale forskrifter vedtatt i de enkelte kommunene og fylkeskommunene. Kommuneloven § 8-6 fastslår at folkevalgte som har vervet som sin hovedbeskjeftigelse kan søke om ettergodtgjøring. Kommunestyret skal også gi forskrifter om lengden av perioden det er mulig å motta ettergodtgjøring, men perioden er begrenset oppad til alminnelig oppsigelsestid.

Ettergodtgjøringen skal ifølge lovens § 8-6 andre ledd avkortes krone mot krone mot all annen inntekt. Den skal også avkortes mot ordinær inntekt som den folkevalgte frivillig avstår fra. Denne sistnevnte reguleringen er gitt for å sikre en viss aktivitetsplikt hos den tidligere folkevalgte til å sikre seg inntekt på annen måte. Forarbeidene viser til at ettergodtgjøringen skal avkortes hvis den tidligere folkevalgte unnlater å søke om inntektssikring han eller hun er kvalifisert for, som f.eks. manglende søknad om pensjon eller frivillig utsettelse fra å tre inn i andre arbeidsforhold som ville gitt inntekter.

Det er kommunene som har ansvar for at det treffes korrekte vedtak om ettergodtgjøring og utbetales korrekte summer. Det er kommunestyret som har det øverste ansvaret for å kontrollere kommunens virksomhet, og dette gjøres blant annet gjennom kommunenes kontrollutvalg, kommunerevisjon og god internkontroll. Kommunedirektørens ansvar etter kommuneloven § 13-1 for å utrede det faktiske og rettslige grunnlaget for avgjørelser truffet av kommunestyret, er også et viktig middel for å sikre korrekte forskrifter og vedtak om godtgjøring. Den tidligere folkevalgte har selvsagt også et ansvar for å innberette øvrig inntekt eller avståelse fra annen ordinær inntekt. Lovbestemmelsen om ettergodtgjøring er ny i kommuneloven, og trådte i kraft høsten 2019. Selv om den i stor grad er en kodifisering av en utbredt kommunal praksis, er det for tidlig å vurdere behov for ytterligere endringer i disse reglene.

Avsluttende bemerkninger

Når det generelt gjelder urettmessig utbetaling av godtgjøring til politikere, så har vi den siste tiden også sett eksempler på at sakene behandles grundig, og kan føre til politietterforskning og domfellelser for bedrageri. Hvordan saker om feilrapporteringer eller andre feil, som fører til urettmessige utbetalinger til politikere, skal følges opp strafferettslig, vil være en sak for påtalemyndighetene.

Basert på min redegjørelse her, ser jeg ikke at det er behov for sette i gang arbeider med lovendringer i de lovene jeg har ansvaret for nå. Regelverket er nylig vurdert og synes å være tilstrekkelig for å sikre at utbetalingene er korrekte. Vi har i praksis sett at det blir

reagert mot politikere som mottar godtgjøring de ikke har krav på. Det er alltid mulig å drøfte om praktiseringen og etterlevelsen av det eksisterende regelverket kan bli bedre. Det vil i stor grad være opp til Stortinget og kommunene og fylkeskommunene selv å yte veiledning og sørge for oppfølging når det gjelder hhv. stortingspolitikere og politikere i kommunesektoren.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Nikolai Astrup". The signature is written in a cursive, flowing style.

Nikolai Astrup